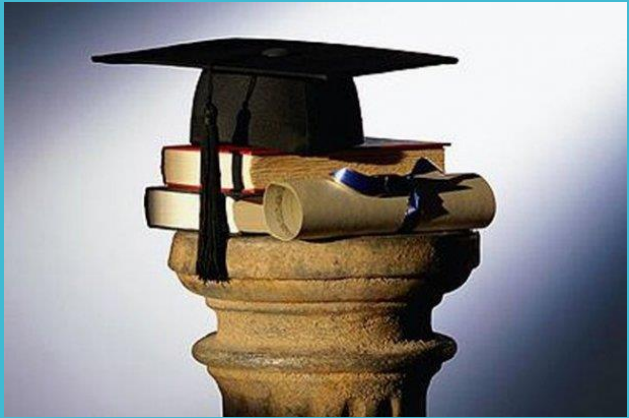

Професійна деонтологія методиста

Швень Ярослава Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра філософії і освіти дорослих ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Деонтологія як наука

- Засновником педагогічної деонтології вважається російський учений **К.Левітан**, визначивший її як науку про професійну поведінку педагога.
- З іншого боку, український учений **М.Фіцула** вважав педагогічну деонтологію як науку про виховні обов'язки батьків перед дітьми, вихователів перед вихованцями.
- Сучасний дослідник даної проблеми **М.Васильєва** вважає, що педагогічна деонтологія – це розділ педагогіки, який являє собою узагальнену систему принципів, норм, вимог, яким повинна відповідати поведінка вчителя в умовах педагогічної діяльності.

андрагогічна деонтологія

- норми і вимоги, які висуваються працівнику методичної служби з точки зору виконання своїх професійних обов'язків;
- етичний бік поведінки з точки зору виконання службових обов'язків.
- специфікою андрагогічної деонтології вважається поведінка методиста в професійній діяльності в контексті поняття «повинність», належного ставлення методиста до супроводу особистісно-професійного вдосконалення вчителя.

Деонтологічні принципи

- аксіологічний,
- соціокультурний,
- операційний (поведінковий).

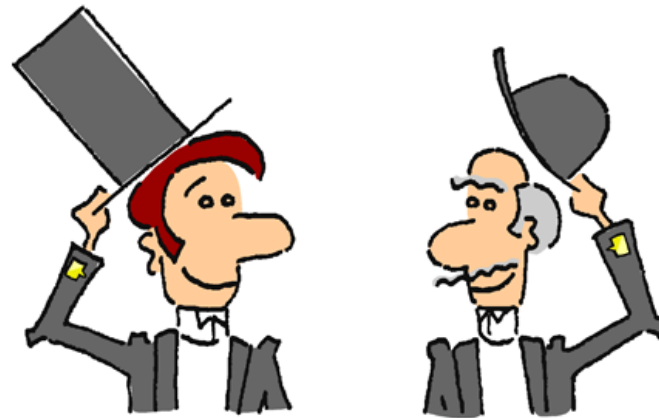
Аксіологічний принцип

- передбачає оволодіння методичним працівником етичних норм, принципів і вимог у професії, які в сукупності впливають на розвиток його професійних цінностей у роботі з учителями і андрагогічні установки (суб'єкт-суб'єктна взаємодія, недирективний супровід професійної діяльності вчителя і т.д.).

Соціокультурний принцип

- визначається сприйняттям андрагогічної етики методиста як універсального соціального регулятора його поведінки в різних сферах його професійної взаємодії (учителі, колеги, адміністрація і т.д.); знаннями у галузі професійної етики в контексті історії педагогіки.

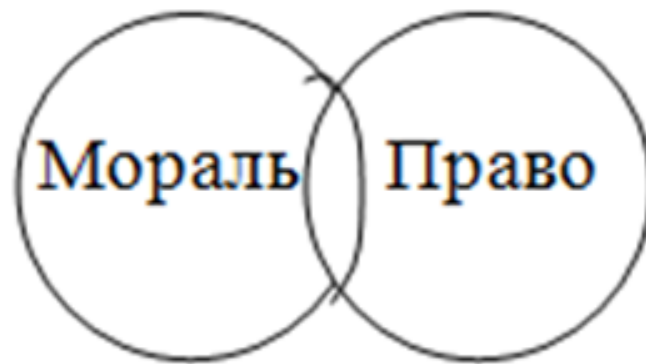

Операційний принцип

- передбачає розвиток у методичних працівників практичних навичок (моральної культури) поведінки в різноманітних ситуаціях морального вибору згідно з нормами андрагогічної етики; розвиток умінь щодо використання прийомів індивідуальної андрагогічної взаємодії.

Моральна культура педагога

- *духовна цінність, система знань і переконань, почуттів і навичок, норм і відносин, інтересів і потреб*

Мораль як основа моральної культури

- Мораль - у філософській і етичній літературі - сфера (спосіб) нормативної регуляції діяльності людини в суспільстві, особлива форма суспільної свідомості та вид суспільних відносин.
- Основними її характеристиками є регулятивна та імперативна здатність. **Моральна регуляція** - це безперервний процес приведення у відповідність до моральних норм реальної поведінки особистостей, груп і колективів, які діють у суспільстві. Вона здійснюється з допомогою загальних для колективу фундаментальних уявлень про добро і зло, гідне і негідне, справедливе і несправедливе, тобто системи моральних цінностей, які формувалися й узагальнювалися протягом століть.
- Моральна регуляція передбачає наявність ідеалу, який містить портрет "кращого Я"; систему норм, виконання яких - засіб досягнення моральної цілі, ідеалу; оцінку поведінки; специфічні форми соціального контролю, які гарантують виконання норм. Вона є складною взаємодією нормативних і ненормативних форм та засобів, оскільки моральні норми й оцінки на практиці взаємодіють з іншими духовними феноменами, які також сприяють активному впливу на поведінку людей.

Моральна регуляція

- Моральна регуляція педагогічної діяльності здійснюється завдяки специфічній диференціації моральних норм на норми-заборони, норми-рамки і норми-зразки

Норми- заборони

- Вони обмежують деякі моральні прояви і не дають змоги педагогові принижувати гідність вихованця, ставитися до нього лише як до об'єкта виховання тощо. Проте іноді педагог не усвідомлює моральних заборон і вони не переходять у його внутрішні переконання. Тоді він стає нестримним у своїх діях і здатним на аморальні вчинки. А. Макаренко зазначав, що людина без "гальма" - зіпсована машина, вона більше підвладна дії різноманітних вад: недобросовісно виконує свій професійний обов'язок, порушує дисципліну, пасивна в суспільному житті тощо.

Норми-рамки

- Вони визначають межі допустимої вільної дії педагога і містять збуджувальну силу активної діяльності. Якщо норми-заборони виконують примусову функцію, то норми-рамки, як правило, - спонукальну функцію обов'язку. Норми-рамки (будь чесний, справедливий, шануй гідність учнів, не чини зла тощо) переважно втілені в моральних заповідях, кодексах, статутах навчальних закладів тощо. Вони виникають як вияв соціальної потреби щодо впорядкованості поведінки людей у різних сферах суспільного й особистого життя. Розвиток і зміна суспільних відносин неодмінно призводять до сутнісних змін у моральному досвіді людей, який піддається критичному переосмисленню, зумовлюючи "злам" старих норм-рамок і заміну їх новими, причому не завжди гуманнішими і прогресивнішими. Сучасне суспільне становище, позначене комерціалізацією освіти, культури, зумовило прагматизм педагогічної діяльності вчителя.

З Р А З О К

Норми-зразки

- Вони не виконують примусової функції, а їх збуджувальна сила спирається на авторитет суспільної думки і самосвідомість, моральний позитивний вибір суб'єкта моральних відносин. Вони є своєрідною моделлю майбутньої поведінки, постаючи спочатку у формі ідеалів, а потім набуваючи практичного характеру. Утілення норми-зразка у практичну норму поведінки стає кінцевою метою моральної регуляції.

Дотримуючись норм і принципів професійної діяльності, у методиста формується ставлення до себе як до професіонала, ставлення до інших учасників професійної взаємодії.

Зрештою, цей шлях призводить до розвитку професійної самосвідомості, до «акме».

ПРАКТИКУМ

- Визначте привабливі та непривабливі (для вас особисто) сторони педагогічної професії
- Підберіть декілька відомих афоризмів, які актуалізують проблему моральних вимог до діяльності вчителя, визначте власне розуміння цих висловів.
- Напишіть тези на одну із запропонованих тем : «Проблема добра і зла як сутнісна основа педагогічної етики», «Совість – моральний регулятор поведінки вчителя», «Моральні аргументи «за» і «проти» покарання як методу виховання».
- Визначте основні показники педагогічного такту.
- Складіть власні правила спілкування методиста з учителями, методиста з адміністрацією.
- Спираючись на норми педагогічної етики, розробіть для вчителів методику впливу на учнів з метою підвищення їх успішності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- Порівняйте зміст педагогічної професії з іншими людинознавчими професіями.
- Які особистісні якості методиста Ви вважаєте найціннішими?
- Назвіть особливості професійно-педагогічної діяльності та пов'язані з цим вимоги до професії сучасного педагога.
- Що є головним педагогічним інструментом методиста?
- Як ви розумієте висловлювання Я.А. Коменського: "Найближча турбота вчителя полягає в тому, щоб захоплювати учнів власним прикладом"?
- Дайте своє розуміння поліфункціональності педагогічної діяльності.
- Сформулюйте принципові засади етико-педагогічної позиції вчителя, спираючись на міркування К.Д. Ушинського над питанням "Кому навчати?".
- Дайте визначення поняття "деонтологія", «андрагогічна деонтологія».
- Сформулюйте основні завдання педагогічної деонтології, андрагогічної деонтології.
- Доведіть необхідність свободи вибору дій методистом при виконанні різноманітних професійних завдань.

ЛІТАРАТУРА

- Педагогічна етика: Навчально- методичний посібник. – Львів: Норма, 2005. – 344с. 5. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с. 6. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки. – К.: АПН, 2002. – 223с. 7. Етика: Навч. посібник / В.О. Лозова, М.І. Панов, А.О. Стасевська та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 224с
- Катюк Я. Л. Зміст соціокультурної підготовки методичних працівників у світлі андрагогічних ідей / Я. Л. Катюк // Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць. – К., НУОУ, 2012. – Вип. 4 (28). – С. 42-46.
- Катюк Я. Л. Психологічний аналіз змісту професійної діяльності викладача-андрагога / Я. Л. Катюк // Вісник Інституту розвитку дитини : зб.наук.праць. Серія : Філософія. Педагогіка. Психологія. – Вип. 26. – 2013. – 146-151.
- Катюк Я. Л. Змістовний аналіз андрагогічної компетентності працівників методичних служб / Я. Л. Катюк // Актуальні проблеми здоров'язбереження в молодіжному середовищі XXI століття : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 листопада 2013 року, м. Київ) / упор. Л. Г. Горяна, Н. О. Терентьева. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. В. , 2013. – С. 59-65.
- Катюк Я. Л. Теоретичні аспекти андрагогічної деонтології в контексті розвитку професіоналізму працівників методичних служб [електроний ресурс] / Я. Л. Катюк. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp17/Katuk.pdf
- Катюк Я. Л. Деонтологические принципы в развитии личности методиста / Я. Л. Катюк // Perspectiva academica : [comunicare participativă conf. et. Interuniv. Desfășurată în cadrul Univ. «Perspectiva-INT» cu tema «Cetățenie activă, solidaritate și coeziune pentru dezvoltare», 16-17 aprilie 2014]. Ch.: Univ. «Perspectiva-INT», 2014.
- Мильто Л.О. Методика розв'язування педагогічних задач: Навч. посібник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Харків: Ранок-НТ, 2004. – 152с. 14. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 134с. 15.
- Наумчик В.Н., Савченко Е.А. Этика педагога: Учеб.-метод. пособие. – Минск: Университет, 1999. – 216с. 16. Професійна етика вчителя: час і вимоги / За аг. Ред.: Б.М. Жебровського. – К., 2000 – 78с. 17. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості. Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 346с. 18. Хоружа Л.Л. Педагогічна деонтологія: навч.-метод. Посібник. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. – 96с.